

معرفی مجموعه‌های اسناد آرشیو ملی (وزارت جنگ، استانداری فارس)

خدیجه فهیمی فر
زهرا مؤمن فرد

الف- اسناد وزارت جنگ

مجموعه اسنادی که تحت عنوان وزارت جنگ (تشکیلات قشون) به آرشیو ملی منتقل شده، مربوط به دوره پهلوی اول می‌باشد. این اسناد، مسائل مالی ارتش دوران رضاخان را به تصویر می‌کشد و در برگیرنده لشکرهای شمال غرب، غرب، مرکز، شرق و جنوب، تیپهای مستقل بلوچستان، مشهد، فارس، سیستان و قائنات، کرمانشاهان، شمال، کرمان و افواج مختلط بجنورد، خسروی بلوچستان، بهرامی، بهادران، سیستان، گارد سلحشور، گارد آهنین، گارد سپه، رضاپور، شاهپور، استرآباد، ساخلوی اصفهان، مختلط اصفهان، ۲۱ سلحشور جنوب، گارد نادری، سوار بجنورد، ساخلوی سیستان، ساخلوی یزد، ایلخی بجنورد، ایلخی آذربایجان، اداره مباشرت کل قشون، ارکان اداری امنیه کل مملکتی، اداره مالیه کل قشون وزارت جنگ، اداره هواپیمائی، اداره اصلاح نژاد و پرورش اسب، اداره نظام وظیفه و ... می‌باشد. موضوعات اساسی این اسناد، هزینه‌های مربوط به پرداخت حقوق صاحب منصبان و سربازان، اجاره بها، تلفن، سوخت، تهیه مواد بهداشتی، تسلیحات، خرید تجهیزات از داخل و خارج، پوشاک، نعل اسبان، حمل و نقل، تأسیسات نظامی، بیمارستان، مستشاران خارجی، استخدام نظامیان و ... را در بر می‌گیرد. اهمیت این اسناد در آشنایی با تشکیلات قشون دوره

چکیده:

تنظیم و توصیف اسناد و آماده سازی آنها جهت استفاده پژوهشگران و علاقه‌مندان در آرشیو ملی، یکی از فعالیت‌های مهم، زمانبر و سخت محسوب می‌شود و معمولاً براساس حجم اسناد، امکانات و نیروی انسانی، از سطوح مختلفی برخوردار است؛ به طوری که برای دسترسی مراجعان به اسناد، به کارگیری یک یا چند روش به صورت همزمان مدنظر بوده و نتایج آن وضعیت همپوشانی دارد. یکی از این روشها، معرفی مجموعه اسنادی است که از یک منشأ به آرشیو منتقل می‌گردد که از آن به عنوان اطلاع‌رسانی براساس منشأ و یا اسناد تولید شده در راستای وظایف تخصصی هر سازمان یاد می‌شود تا پژوهشگران، حسب موضوع تحقیق، به کلیات اسناد مورد نظر و با توجه به اولویت سازمان مرتبط، راهنمایی شوند.

* * *

براساس دیدگاه فوق، برآن شدیم تا بتدریج اسنادی را که اولین بار در چرخه تنظیم و توصیف قرار گرفته و آماده سرویس دهی به مراجعان می‌شود، معرفی کنیم. این اقدام، انشاءالله در شماره‌های بعدی فصلنامه گنجینه اسناد تداوم خواهد داشت. برای این شماره، اسناد وزارت جنگ و استانداری فارس در نظر گرفته شده است.

پهلوی اول، چگونگی گردش کار هزینه‌ها و مکاتبات، قیمت انواع لوازم، تجهیزات، تسلیحات، تعداد قوای نظامی و مستمری پرداختی، حقوق بازنشستگی و... این دوره از تاریخ کشور است.

ب- استانداری فارس

در کنار اسناد انتقالی از سازمانها و مؤسسات دارای وظیفه کشوری، سازمانها و ادارات محلی و منطقه‌ای، به لحاظ پرداختن جزئی به مسائل مربوط به هر منطقه بویژه در تدوین تاریخهای محلی، از اهمیت زیادی برخوردارند. در این میان، اسناد مربوط به استانداریهای کشور، به لحاظ نظارت و اشراف بر جریان امور استان مربوط، از جامعیت بیش‌تری برخوردارند. خوشبختانه اسناد بسیار با اهمیتی از استانداریهای سراسر کشور در آرشیو ملی متمرکز شده است

که بتدریج آماده سازی شده و در اختیار پژوهشگران قرار می‌گیرد و یکی از آنها اسناد استانداری فارس می‌باشد. اهمیت این اسناد، به لحاظ حوادث مهمی می‌باشد که پس از انقلاب مشروطه - که در برگزیده دوره تاریخی اسناد مورد بحث است - در این منطقه اتفاق افتاده است؛ طوری که در میان آنها، اسناد مربوط به جنگهای جهانی اول و دوم، مسائل مربوط به عشایر جنوب، زلزله، ساختار تشکیلات اداری استان و تغییرات آنها، امور اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آثار باستانی، موقوفات، شهرسازی و عمران شهری و روستایی، درآمد و هزینه‌های شهرداریهای استان، اتحادیه‌های صنفی، احزاب، جمعیتها و انعکاس حضور و نقش آفرینی اهالی منطقه در رویدادهای مهم استانی و کشوری است و نمونه‌ای از این اسناد، در همین شماره آورده شده است.

۱۳۴۳
۱۰ محرم الحرام

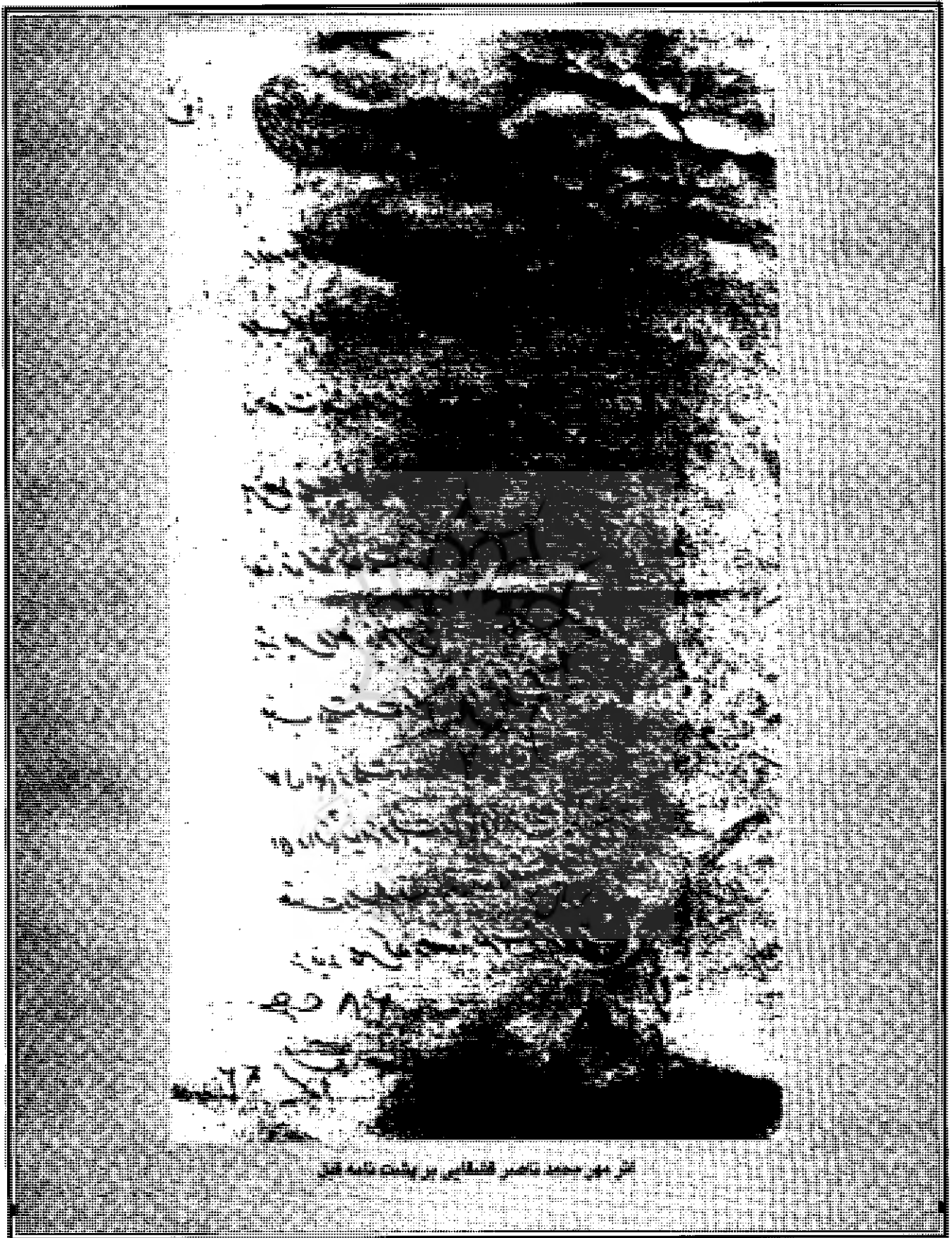
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

مرفوعه باریک نمک ۲۴۳۳ باریک تب رگت و جود و جود
رجب کمال نژاد غلام سلامت و جود و جود سر و جود
و حضرت رب الهیست بیام از انجا و جود
بهر حال باریک نمک و جود است جود
بصورتی که باریک است در جود است
تیره باریک نمک و جود است و جود
جود است و جود است و جود است
کمال انهم و جود است و جود است
و جود است و جود است و جود است
جود است و جود است و جود است
شرفیلا و جود است و جود است

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

۲۸۴۳
۲۲ مرتب ۱۳۰۳

کتابخانه اسناد ۶۳ □ ۱۸۱

۱۳۲۳
۲۵۱

مقام ستم آیت صلیه نرس آیت ستم

مرفوعه تحت ۳۳۹۲ رایج مبرونه کفر برای مری مردی که در کربلا
مردان در طرف هری در کربلا آیت دشمنان حفظ نظم در وقت
آسی ناسزا بعد از آن هم در کربلا برای تمام او در سطح و سطح در وقت
و اگر زنی هم بنده بر شمع آیت نرس ستم در کربلا

بینه مدینه
در کربلا
در کربلا
در کربلا

۳۸۰۲
۲۳ عقرب
۱۳۰۳

نامه محمد ناصر کشکولی به ایالت فارس، در خصوص برقراری نظم و امنیت در کوهمره به وسیله جوانان
نمایندگی وی، ۱۳۲۳ ق.

4858
 ۵۰۵ = ۸۲۸

اسلام آباد میں درج ذیل نمبر ۲۲۱۵۲، آئی آئی اور اینجینئرنگ کالج، اسلام آباد میں
 منجانب سے پیش کردہ اور اس کے مطابق اس کے آئی آئی اور اینجینئرنگ کالج میں
 قریب خورجیت کرنے کے لئے درخواست کی گئی ہے اور اس کے لئے اس کے لئے
 درخواست کی گئی ہے اور اس کے لئے اس کے لئے اس کے لئے اس کے لئے

پروش گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
 رسال جامع علوم انسانی

تاریخ ۱۳ ۱۱ ۳۱

نیت دفتر مالیة کل قشون شماره ۱۱۰۴ عدد
دفتر دار

(صورت قیمت نعلبندی)

عسکر، سمنجان و زردان و سایر نعلبندی

بابت ماه نواد سال ۱۳۱۰

تاریخ

صورت قیمت نعلبندی حاضر که بالغ به رئیس امنیه	مبلغ و تاریخ رئیس امنیه	صحت است امین انجبه
---	----------------------------	-----------------------

(تصدیق)

بإدارة مالیة کل قشون اجازه میدهم که

بابت قیمت نعلبندی
ماه
را پذیرفته و در
حسابه محسوب بنماید
وزیر جنگ و فرمانده کل قشون

صورت حاضر در اداره مالیة کل قشون رسیدگی شد
و جمع آن که بالغ به
میشود تصدیق میگردد
رئیس دایرة محاسبات مالیة کل قشون
رئیس اداره مالیة کل قشون

بموجب حکم نمره ماده تاریخ ماه سال ۱۳

در دفتر مالیة کل قشون در تحت	نمره نمره	ثبت گردید
------------------------------	--------------	-----------

امضاء

صورت قیمت نعلبندی حاضر که بالغ به

ردیف	اسم وید بوماده و...	شکل	عقد سال	تاریخ	قیمت فعلی		مبلغ پرداختی	محل مهر یا امضاء	در وقت کشف
					دقی	تومان			
۱	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۳	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۴	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۵	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۶	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۷	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۸	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۹	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۰	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۱	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۲	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۳	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۴	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۵	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۶	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۷	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۸	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۱۹	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۰	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۱	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۲	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۳	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۴	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۵	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۶	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۷	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		
۲۸	مخوفان مسخ سفید	کروی	۱	۱۳۰۵	۱	۱	۱		

ردیف	اسم و خانواده و درجه	شغل	محل تولد	تولدت	قیمت نقلیاتی	مبلغ پرداختی	محل مهر یا امضاء دریافت کننده
					دقی	د	
۲۷				۲۷	۲۷	۲۷	
۲۹	کریمه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۰	سید کریمه خانم	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۱	کریمه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۲	نوروز	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۳	ابراهیم	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۴	توتون	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۵	لطیف	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۶	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۷	مهرین	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۸	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۳۹	میرزا	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۰	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۱	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۲	رفیقا	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۳	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۴	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۵	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۶	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۷	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۸	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۴۹	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۵۰	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۵۱	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۵۲	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۵۳	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۵۴	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۵۵	علیه	معلم	تهران	۱۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

مبلغ	
تومان	لرانی
	میزان کل صورت حواله شده
	موضوعی در موقع پرداخت
	بقیه که پرداخته شده

امضا کننده ذیل جهت ^{تصدیق} ^{مهر و امضاء} تصدیق مینماید که مبلغ ^{پانزده هزار و شصت و پنج تومان} بابت قیمت تطبیقی ^{پانزده هزار و شصت و پنج تومان} به ^{گروه تخصصی زبان و ادبیات} توسط اینجانب به دریافت کنندگان پرداخته شده است.

تصدی پرداخت ^{گروه تخصصی زبان و ادبیات} ^{پانزده هزار و شصت و پنج تومان}

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

لشکر شرق
تاریخ
۱۳۰۵
۴/۶/۷

وزارت جنگ

بخش اداری لشکر شرق

مبلغ خرج بودجه نمره ۲۷۹۰

نقشه

نمره ۲۱
ماده ۳۳
تاریخ ۱۳۰۵

نوع
ماده
تاریخ
نمره
ماده
تاریخ

ملاحظات	مبلغ		بابت	گیراند و وجه	
	ریال	تومان		درجه	دفعل
اجازه میدم	۲۸۳	-	سزای مجرمین در جنگ		
	۲۱۶	-	تعمیرات		
	۴۵۵	-	ادوات جنگ		
	۴۲۱	-	تعمیرات		
	۱۷۵	-	ادوات جنگ		
	۱۵۵۱	-	جمع		

مبلغ خرج حاضر که بالغ بر مبالغه می باشد آن گمارد

به ارکان اداری لشکر شرق اجازه میدم مبلغ معین در آن گمارد
در دفتر ارکان اداری لشکر شرق در نمره
رئیس ارکان اداری

اجازه میدم مبلغ
در دفتر مالیه کل قشون در نمره

وزیر جنگ و فرقه ادکل قشون

رئیس ارکان ادکل قشون

رئیس دائره محاسبات قشون

مدارک (ماده ۳۳ و ماده ۲۱)

بر ریاست و تصدیق از طرف...

نمونه نمره ۵
 لشکر *...*
 تیپ *...* فوج
 بحال *...* ۱۳۰۹

وزارت جنگ
 اداره مالیه کل قشون
 سند خرج بودجه نمره

نمبر
 یاد
 تاریخ
 حکم وزارت
 حکم لشکر
 قشون مستقر

امضاء با مهر	مبلغ		بابت	گیرنده وجه		
	تومان	دینار اق		شکل	درجه	اسم و پدیر یا جاوید
	۹۳۶۰		<i>...</i>			<i>...</i>
	۶۳۶۵	۷	<i>...</i>			<i>...</i>
	۷۸		<i>...</i>			<i>...</i>
	۱۴۵		<i>...</i>			<i>...</i>
	۷۸۷۶		<i>...</i>			<i>...</i>
صحت خرج حاضر که بالغ به <i>...</i> در تصدیق میسرود						
	۳۳۶۶	۹۱۰۰	و رئیس <i>...</i> جمع			محاب

به مالیه لشکر اجازه میدهم مبلغ *...* را مطابق شرح فوق بخرج منظور نماید
 در دفتر مالیه لشکر در تحت نمره *...* ثبت شد
 رئیس مالیه لشکر *...* امیر لشکر *...*

اجازه میدهم مبلغ *...* از خزانه کل قشون بشرح فوق برداشته شود
 در دفتر مالیه کل قشون در تحت نمره *...* ثبت شود
 رئیس اداره مالیه کل قشون *...* وزیر جنگ و فرمانده کل قوا *...*

وزیر جنگ و فرمانده کل قوا

رئیس اداره مالیه کل قشون

رئیس هابره
 رئیس شعبه